

4. Яковлев М. В. Концептуалізація і понятійність концептів: категоріальні проблеми емпіричних досліджень. Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього: зб. матеріалів XXIII Всеукр. наук. конф. викладачів, молодих науковців і студентів, м. Харків, 30 лист. 2021 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Харківська асоціація політологів. Харків: Право, 2021. С. 51–55. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9630d571-a276-4197-b9ad-001c1b4a7e96/content>
5. Global Definition of Social Work. *IFSW. International Federation of Social Workers*. 2014. URL: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work>
6. The global agenda. *IFSW. International Federation of Social Workers*. 2023. URL: <https://www.ifsw.org/social-work-action/the-global-agenda>

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПОДОЛАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІЗОЛЯЦІЇ

Макаренко Ярослав

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
yaroslavmakarenko@gmail.com

Науковий керівник: Березан Валентина

Постановка проблеми. Соціальна ізоляція є серйозною проблемою сучасного суспільства, що негативно впливає на фізичне та ментальне здоров'я, соціальну інтеграцію та загальний добробут людини. Пандемія COVID-19, війна в Україні особливо загострили цю проблему, обмеживши фізичні контакти та підкресливши важливість альтернативних способів спілкування та підтримки. Особливо вразливими є люди похилого віку, особи з інвалідністю, самотні громадяни, переселенці та інші групи, які часто мають обмежений доступ до соціальних контактів і послуг. У цьому контексті, дослідження потенціалу цифрових технологій як інструментів подолання соціальної ізоляції є надзвичайно актуальним, оскільки вони можуть запропонувати різноманітні рішення для підтримки зв'язку, доступу до інформації та участі в соціальному житті, незалежно від фізичних обмежень.

Метою даної статті є дослідження можливостей використання цифрових технологій для подолання соціальної ізоляції серед різних груп населення, аналіз їхнього впливу на соціальну інтеграцію та добробут, а також окреслення потенціалу цифровізації для реалізації Цілей сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу. Соціальна ізоляція визначається як відсутність значущих соціальних контактів та відчуття належності до соціальної групи. Вона може виникати внаслідок різних факторів, включаючи вік, інвалідність, географічну віддаленість, хвороби, соціально-економічні обставини та кризові ситуації, такі як пандемії чи війни [14]. Наслідки соціальної ізоляції є різноманітними та включають підвищений ризик депресії, тривожності, серцево-судинних захворювань та зниження когнітивних функцій

[8]. Цифрові технології, пропонуючи віртуальні простори для спілкування, обміну інформацією та участі в соціальному житті, можуть стати ефективним інструментом у боротьбі з цією проблемою.

Широкий спектр цифрових технологій та інструментів може бути використаний для зменшення соціальної ізоляції, і вони вже активно використовуються для соціального включення в різних сферах:

- соціальні мережі та месенджери – платформи, що дозволяють підтримувати зв'язок з друзями, родиною та однодумцями, обмінюватися інформацією та брати участь у віртуальних спільнотах [1; 6];

- відеоконференції – інструменти для проведення віртуальних зустрічей, що забезпечують візуальний та аудіоконтакт, сприяючи більш емоційній та змістовній комунікації [2; 15];

- онлайн-платформи для навчання та хобі – можливості для участі у віртуальних курсах, гуртках за інтересами та інших онлайн-заходах, що сприяє налагодженню нових соціальних зв'язків та відчуттю приналежності. Цифрова освіта відкриває можливості для самореалізації, отримання нових знань і фаху для людей різного віку [7; 9; 11];

- телемедицина та онлайн-консультації – забезпечення доступу до медичної та психологічної допомоги дистанційно, що особливо важливо для осіб з обмеженою мобільністю або тих, хто проживає у віддалених районах [5];

- платформи підтримки ментального здоров'я (BetterHelp, «Розкажи мені», онлайн-психотерапія) – допомога боротися з депресією, тривогою та відчуттям самотності [4];

- е-сервіси держави (портал «Дія», електронні черги в соцслужбах, онлайн-консультації) – полегшення доступу до соціальної допомоги та пільг [3];

- ігри та віртуальна реальність – створення віртуальних просторів для соціальної взаємодії, співпраці та розваг, що може бути особливо корисним для осіб з фізичними обмеженнями або тих, хто переживає соціальну тривожність [10; 12];

- доступ до інформації та новин – інтернет надає можливість залишатися в курсі подій, підтримувати зв'язок зі світом та відчувати себе частиною суспільства.

Використання цифрових технологій для подолання соціальної ізоляції безпосередньо пов'язане з досягненням кількох Цілей сталого розвитку ООН [13]:

Ціль 3. Міцне здоров'я та добробут. Зменшення соціальної ізоляції сприяє покращенню ментального та фізичного здоров'я, знижуючи ризик депресії, тривожності та серцево-судинних захворювань.

Ціль 4. Якісна освіта. Онлайн-платформи забезпечують доступ до освіти для осіб, які не можуть відвідувати навчальні заклади фізично, сприяючи їхній соціальній інтеграції та розширенню можливостей.

Ціль 10. Зменшення нерівності. Цифрові технології можуть допомогти подолати географічні та фізичні бар'єри, забезпечуючи доступ до соціальних зв'язків та послуг для маргіналізованих груп населення.

Ціль 11. Сталі міста та громади. Розвиток цифрової інфраструктури та онлайн-платформ сприяє створенню більш інклюзивних та зв'язаних громад, де кожен має можливість брати участь у соціальному житті.

Ціль 17. Партнерство заради цілей. Цифрові технології посилюють партнерства між державними, громадськими та технологічними структурами для досягнення цілей сталого розвитку.

Незважаючи на значний потенціал, використання цифрових технологій для подолання соціальної ізоляції стикається з певними викликами, такими як цифровий розрив, питання конфіденційності та безпеки даних, а також необхідність розвитку цифрової грамотності серед різних вікових та соціальних груп. Для ефективного використання цих технологій необхідно забезпечити рівний доступ до інтернету та пристроїв, навчити людей користуватися цифровими інструментами та розробити етичні *guidelines* щодо їхнього застосування в соціальній сфері.

Подальший розвиток цифрових технологій, зокрема у сфері штучного інтелекту та віртуальної реальності, відкриває нові перспективи для створення більш імерсивних та персоналізованих способів соціальної взаємодії, що може ще більше сприяти подоланню соціальної ізоляції та покращенню добробуту людей.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, цифрові технології є потужними інструментами для подолання соціальної ізоляції, пропонуючи різноманітні способи підтримки зв'язку, доступу до інформації та участі в соціальному житті. Їхнє ефективне використання може сприяти покращенню здоров'я та добробуту, забезпеченню якісної освіти, зменшенню нерівності та створенню більш інклюзивних громад, що безпосередньо корелюється з досягненням Цілей сталого розвитку ООН. Розвиток цифрової інфраструктури, навчання цифровим навичкам та інклюзивний дизайн цифрових сервісів мають стати пріоритетами для державної соціальної політики. Однак, для реалізації цього потенціалу необхідно подолати існуючі виклики та забезпечити етичне та інклюзивне використання цифрових технологій на благо всього суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баловсяк Н. Популярність соцмереж і можливості для брендів. Як людство взаємодіє з цифровими технологіями – звіт Digital 2024. *Mediamейкер*. 2024. URL: <https://mediamaker.me/yak-lyudstvo-vzayemodiye-z-czyfrovymy-tehnologiyamy-zvit-digital-2024-8566/>
2. Відеодзвінки з ким завгодно й будь-де. *Google Meet*. URL: <https://workspace.google.com/intl/uk/products/meet/>
3. Державні послуги онлайн. *Дія*. URL: <https://diia.gov.ua/>

4. Корисні сервіси, які допоможуть підтримувати ментальне здоров'я. *TuKyiv*. 2025. URL: <https://tykyiv.com/health/korisni-servisi-iaki-dopomozhut-pidtrimki-pidtrimuvati-tvii-mentalnii-stan/>
5. Телемедицина: як це працює. *Міністерство охорони здоров'я України*. 2023. URL: <https://moz.gov.ua/uk/telemedicina-jak-ce-pracjuje>
6. Юдін А. Соціальні мережі 2024: рейтинг найпопулярніших платформ в Україні та світі, статистик і тренди. *Marketer*. 2024. URL: <https://marketer.ua/ua/social-media-rating-of-the-most-popular-platforms-in-ukraine-and-the-world/>
7. Coursera. URL: <https://www.coursera.org/>
8. Holt-Lunstad J., Smith T. B., Baker M., Harris T., Stephenson D. Loneliness and social isolation as risk factors for mortality: a meta-analytic review and meta-regression analysis. *Perspectives on Psychological Science*. 2015. Vol. 10. Issue 2. P. 227–237. URL: https://www.researchgate.net/publication/273910450_Loneliness_and_Social_Isolation_as_Risk_Factors_for_Mortality_A_Meta-Analytic_Review
9. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/courses-catalog/>
10. Second Life. URL: <https://secondlife.com/>
11. Udemy. URL: https://www.udemy.com/ru/courses/free/?srsltid=AfmBOop-7z3tWxSXo7EDHMBW5ircy387BgUZCeFSAkzGNtJv_pxZ5Qp
12. VRChat. URL: <https://vrchat.com/home>
13. What are the Sustainable Development Goals? *UNDP. United Nations Development Programme*. 2015. URL: <https://www.undp.org/ukraine/sustainable-development-goals>
14. World Health Organization. *Britannica*. 2025. URL: <https://www.britannica.com/topic/World-Health-Organization>
15. Zoom. URL: <https://zoom.us>

ФЕМЕНОЛОГІЯ КОЛЕКТИВНОЇ ТРАВМИ

Мирошник Олена

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
elenamirosha@ukr.net

Постановка проблеми. Події які переживає українське суспільство у зв'язку із повномасштабними російським вторгненням гостро ставить питання захисту населення від травматизації та пошуку шляхів відновлення ментального здоров'я. Соціальні психологи зазначають про необхідність виокремлення категорії колективної травми для розуміння особливостей соціально-психологічної взаємодії груп та суспільства у цілому.

Мета дослідження полягала в аналізі феноменологічних аспектів колективної травми.

Під колективною травмою розуміють психічну травму великої кількості людей або соціальної групи, що спричинена якоюсь подією, що виходить за межі нормального функціонування групи [1]. Наприклад, екологічний чи